

Zusammenfassungen / Resums

Tilbert Dídac Stegmann (Frankfurt am Main):
Possibilitats de presència de la llengua,
cultura i realitat catalanes a Alemanya

La recepció mútua de les cultures és un capítol interessantíssim dins de la història de la humanitat. Pel que fa a la percepció de les nacions sense estat per part de les altres nacions aquesta percepció depèn de l'opinió pública que es pot decantar cap a l'uniformisme jacobí o cap a la defensa solidària de la diversitat cultural i nacional. A Europa el mapa lingüístic encara està massa encobert pel mapa dels estats. Anàlogament les paraules *Catalunya*, *catalans* massa sovint queden amagades sota els mots *Espanya*, *espanyol*, cosa que dificulta enormement la presa de consciència dels Europeus davant del fet diferencial català. És veritat que en els últims anys la presència catalana a Alemanya ha augmentat fortament; però és encara molt lluny del nivell esperable en un país que té els Països Catalans com a primera meta turística. Els catalans plantegen un problema de comprensió difícil als estrangers: volen ser considerats com a poble amb identitat pròpia, però no s'han decidit a portar una vida social i política veritablement autònoma i independent.

Christoph Petruck (Mannheim):
 Reflexions sobre el problema
 de les llengües de les minories i regionals
 des del punt de vista
 de la investigació del registre

S'estudia de forma general aquesta problemàtica, tot tenint presents els casos castellà/gallec, francès/occità, francès/català, francès/alemany alsacià, francès basc.

Trudel Meisenburg (Berlín / Freiburg):
 Alguns aspectes de la història de l'ortografia catalana

La complexitat d'un sistema gràfic resulta de factors interns (de lingüística estructural) i de factors externs (sociolingüístics). Mentre que a l'interior del sistema es constaten tendències cap a morfemes gràfics constants, a l'exterior la grafia pot expressar autonomia lingüística o proximitat o distància enfront d'altres llengües i representar uniformitat lingüística o multiplicitat dialectal. El català medieval disposava d'un extens sistema de correspondències entre fonemes i grafemes que malgrat la seva amplitud reflectia la unitat de la llengua literària. Durant el període de la decadència aquesta tradició gràfica es va desfer: La distància òptica enfront del castellà o del francès es perdia, i es van tenir en compte les particularitats dialectals. La reforma ortogràfica de Pompeu Fabra que va posar fi al caos gràfic pretén de representar els diferents dialectes del català i d'expressar no sols distància enfront de les llengües dominants sinó també pertinença a les llengües de cultura dintre de la família romànica. Això s'ha aconseguit recorrent a l'etimologia i a les tradicions medievals - cosa que implica haver de renunciar sovint a morfemes gràfics constants.

Rolf Eberenz (Lausanne):
 Das Katalanische im
Tesoro de la lengua castellana o española
 von Sebastián Covarrubias (1611)

Der *Tesoro de la lengua castellana* enthält eine Reihe katalanischer Wörter, besonders aus dem Königreich València, die sich durch Covarrubias' direkten Kontakt mit dieser Region erklären. Der Beitrag stellt eine Liste der ungefähr 70 in ihm enthaltenen katalanischen Wörter und Ausdrücke vor, die für die Etymologie einiger Wörter von besonderem Interesse sind.

Christine Bierbach (Göttingen):
 Urbanització i canvi lingüístic: els antics de Can Porta

L'article estudia els paral·lelismes i les interrelacions entre processos urbanístics i evolució de la llengua, partint de la idea de la «contemporaneïtat del no-contemporani» (Bloch).

En una situació tal com la barcelonina, on competeixen dues llengües amb diferent estatus polític i social, els processos d'urbanització / modernització seran justament els que afavoreixen l'entrada i la difusió de la llengua dominant, «més moderna», «més urbana» que la llengua local, almenys en la percepció dels parlants «normals», amb poc accés a la llengua literària.

Aquests processos afecten tant l'estructura lingüística, a nivell lexicològic (formació de neologismes) i semàntic (especialització / ampliació dels significats), com també, i sobretot, les formes de comunicació, marc i base dels canvis estructurals esmentats. Les interrelacions entre pautes comunicatives, formes lingüístiques i procés urbanístic es demostren a través l'estudi detallat de tres «representants» d'una generació amb arrels i una socialització encara marcadament rurals, però vivint, a diferents

graus, l'impacte de la urbanització ambiental. S'estudia la polarització / transició entre vivències rurals i impacte urbà creixent partint de les dades biogràfiques de les persones observades, en els nivells següents:

- les formes de referència al context social (veïnatge) en la conversa (conceptes que expressen el món rural vs. l'urbà, «l'antic» vs. «el nou», i el seu respectiu significat social);
- les pautes de comunicació, i el grau de «bilingüïtzació» corresponent;
- les «interferències» entre llengua autòctona (L1) i llengua dominant (L2), en relació amb aspectes d'urbanització / modernització;
- i, finalment, els mecanismes i funcions interns de la llengua, processos «espontanis» (interns) d'innovació / evolució lingüística, confrontats a la influència del contacte amb una llengua dominant emparentada.

En els tres casos estudiats, de parlants autòctons entre 56 i 88 anys, s'observa una presència creixent d'elements castellans representant aspectes d'innovació, integrats però en el marc d'un repertori essencialment català i manifestant una preferència neta per a aquesta llengua.

Generalment, els elements d'origen castellà incorporats, o adaptats, al repertori català, resulten ser *funcionals*, amb criteri pragmàtic, semàntic o comunicatiu, o bé tenen l'efecte d'introduir esquemes gramaticals més senzills i/o més «clars» (= reducció de complexitat o ambigüïtat), coincidint en això amb les tendències de «regularització» interna a la llengua parlada, col·loquial.

Conxita Lleó (Hamburg):
Zur systematischen Erforschung
des phonologischen Spracherwerbs
des Katalanischen als Erstsprache
bei vielsprachigen Kindern

Erstspracherwerb wird weltweit innerhalb der von Chomsky neudefinierten psycholinguistischen und linguistischen Forschungsprogramme untersucht. Darunter wird die Phonologie als wesentliches Modul der Grammatik auch intensiv erforscht, was eine wechselseitige Beziehung zwischen grammatikalischer Theoriebildung und Spracherwerbsforschung ergeben hat. Theoretische Konstrukte (wie die der sogenannten Strategien) und standardisierte Messungsmethoden der phonologischen Entwicklung ermöglichen den Vergleich verschiedener Erwerbstypen, darunter bilingualen und multilingualen Erwerb. Diese tragen dazu bei, allgemeine Fragestellungen des Phonologieerwerbs zu klären. Sie ermöglichen gleichzeitig, langjährige Probleme der Bi- und Multilingualismusforschung aufzuklären.

Axel Schönberger (Frankfurt am Main):
Tirant lo Blanc (1490) e *Curial e Güelfa* (ca. 1450):
Formes de l'amor cortès en el segle XV català

S'estudien alguns aspectes del concepte d'amor en les dues novel·les catalanes més conegudes del segle XV. L'estudi es limita a l'anàlisi del comportament dels personatges principals - Curial i Güelfa, resp. Tirant i Carmesina - en tres situacions claus: el començament de l'amor, alguns obstacles de l'amor (separació espacial i interferència d'una altra dona) i la culminació de la relació amorosa al final. Es demostren diferències essencials entre

la concepció i el comportament de les persones: contra l'opinió comuna, sembla que Curial és, psicològicament, en molts aspectes un protagonista més real que la figura inversemblant de Tirant que de vegades, fins i tot, contrasta els seus fets heroics amb escenes ridícules d'amor frustrat. La interpretació detallada d'alguns llocs centrals mostra la possibilitat d'interpretar *Tirant lo Blanc* com un gran capgirament irònic dels antics ideals de la cavalleria, un magnífic i grandios joc literari, ple d'al·lusions a altres autors i fets històrics, i no gens com una novel·la «realista».

Hans-Ingo Radatz (Frankfurt am Main):

Joan Salvat-Papasseit:
el mite del quotidià

L'article parteix del fenomen de la gran popularitat fins als nostres dies del gran poeta avantguardista català, particularment la important representació de la seva obra en les cançons dels cantautors de la Nova Cançó, i intenta indagar les possibles causes d'aquest gran èxit del poeta fins i tot fora dels cercles literaris. En un breu esbós biogràfic l'autor és presentat com a determinat per dos factors gairebé contradictoris: per una banda pel seu esperit de revolta que, després d'una marrada per la militància en un partit polític, el fa abocar-se cap a l'avantguarda literària més progressista del seu temps, per l'altra banda el seu gran amor per les coses simples, humanes i quotidianes que, a mesura que la seva malaltia s'agreuja, es converteixen en els fetitxes d'una vida normal i assegurada que sempre li ha estat privada. L'article argumenta que el conflicte dialèctic i fèrtil entre el primer factor més aviat intel·lectual i el segon de caire més aviat humà i popular és la principal raó del gran èxit de l'obra de Salvat-Papasseit.

Jenny Brumme / Regina Schubert (Leipzig):
Els catalans a Cuba:
presència de la llengua i cultura catalanes
als segles XIX i XX

L'article tracta d'un capítol poc conegut de la història de la llengua i cultura catalanes: la seva presència fora dels Països Catalans, especialment a Cuba. Les tendències polítiques, en primer lloc, i l'emergència del catalanisme s'hi reflecteixen en la fundació i organització d'un Centre Català i d'una Societat de Beneficència de Naturals de Catalunya. Les lluites per la conservació i promoció de la llengua catalana a la comunitat dels catalanòfons indiquen una consciència creixent a finals del segle XIX, amb una culminació als anys vint del segle XX, i mostren una evolució paral·lela a la de Catalunya pel que fa al debat lingüístic.